פועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

ZO HADEREKH زو هدريخ

גיליון 5, 30 בינואר 2019

דמוקרטיה ישירה

כאלף צירים יקבעו את רשימת חד"ש לכנסת; הפלת שלטון הימין - מטרת החזית בבחירות

כאלף צירי מועצת החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש) יתכנסו ביום שישי הקרוב (1.2) בשעות הצהריים באולמי סמיראמיס בשפרעם.

זאת כדי להצביע ולבחור בששת המועמדים הראשונים שיאיישו את רשימת חד"ש בבחירות לכנסת ה-21 שייערכו ב-9 באפריל. עד תום מועד הצגת המועמדות, ביום שישי האחרון (25.1), 21 חברות וחברים מימשו את זכותם זו.

על המקום הראשון ברשימה יתמודדו איימן עודה, ג'עפר פרח ושוקרי עואודה. על המקום השני יתמודדו עאידה תומא-סלימאן וג'עפר פרח, ועל השלישי – אפרים דוידי, נועה לוי, עופר כסיף, יעלה רענן, רג'א זעאתרה וג'עפר פרח.

על המקום הרביעי ברשימת חד"ש יתמודדו יוסף ג'בארין וג'עפר פרח. על המקום החמישי – מקדאד עבד אלעזיז עבד אלקאדר, גאלב סיף, סעיד נעאמנה, יובל הלפרין, יוסף עטאונה, ג'באר עסאקלה, חוסיין אלעוברה וג'עפר פרח; ועל השישי – סאלם אבו מדיעם, נביל חלאג', מקדאד עבד אלעזיז עבד אלקאדר, מואנס נאיף שלבי, סעיד נעאמנה וחוסיין אלעוברה. ועדת הביקורת של חד"ש שהתכנסה השבוע, אישרה את כל המועמדויות ואיחלה הצלחה לכל המתמודדים.

בישיבת מזכירות חד"ש (26.1), בה השתתפו מזכירי סניפיה ברחבי הארץ, דיווח מזכיר חד"ש מנסור דהאמשה כי המגעים עם המרכיבים הנוספים של הרשימה המשותפת נמשכים. נכון למועד הדיווח - ללא תוצאות. דהאמשה הדגיש כי חד"ש מעוניינת להתמודד בבחירות הקרובות יחד עם שותפותיה ברשימה המשותפת.

בחד"ש אין "פריימריז פתוחים", לא מונחתים סלבריטאים, והמועמדים אינם משיקים קמפיינים עתירי תקציבים. בחד"ש זה עובד אחרת: מועמדים אינם מוציאים עשרות אלפי שקלים על קמפיינים אישיים ויחסי ציבור, ובחירות פנימיות אינן מדומות לתכניות ריאליטי.

פריימריז פתוחים אינם קנה המידה לדמוקרטיזציה של המפה הפוליטית. לעתים קרובות הם מסמלים את ההיפך הגמור. בחד"ש, בניגוד למרבית הרשימות שיתמודדו בבחירות הקרובות, אלה פעילים מכל יישוב בארץ (בו ניתנו קולות לחד"ש) שיקבעו באופן דמוקרטי את עתידה ואת פניה.

לעומת זאת, במרבית המפלגות האחרות ניצבת דמות יחיד בראש הרשימה וקובעת את הרכבה. במפלגות ממסד אחדות אפשר לשלם עשרות שקלים של דמי חברות חד פעמיים כדי להשתתף בהכרעות אלה.

השיטה של הבחירות הפנימיות במועצת חד"ש מעודדת השתתפות של מעגלים רבים, מבטיחה ייצוג לכל יישוב בארץ ומעניקה סיכוי להיבחר ולהנהיג גם בלי לשכור "פעילי שטח", דוברים, יח"צנים ופרסומאים. בחד"ש לא מוכרים דימויים ולא קונים כיסאות.

ובינתיים, עוד לפני הגשת הרשימות, מערכת הבחירות של חד"ש כבר יצאה לדרך, ומטות הוקמו ברחבי הארץ. האתגר הוא להרחיב את הרשימה המשותפת ולכונן מחנה דמוקרטי רחב והמוני שיהיה חוד החנית בדרך הארוכה להפלת שלטון הימין.

דברים בשם אומרם

מפריטים את הכיבוש

"המִנהל האזרחי לאזור יהודה ושומרון – ייעוץ לענייני פלסטינים, הזמנת הצעות למכרז: המנהל האזרחי מעוניין במתן שירותי ייעוץ עבור הייעוץ לענייני פלסטינים, בתחום הזירה הפלסטינית, לרבות הפקת דו"חות, כתיבת עבודות מחקר והכל לפי דרישת המנהל [...] המנהל אינו מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר".

(מכרז של המנהל האזרחי בשטחים הכבושים, 20.1)

למרות הכל, השנה היא עדיין 1967

"הדמוקרטיה היחידה במזרח התיכון לקחה יום חופש – סליחה, אפטר – לטובת בהייה באירוע טכני להפליא ומייגע למדי, שהתקבע כחג לאומי. השידור הישיר בכל הערוצים המרכזיים של טקס החלפת הרמטכ"ל הוא לא סימפטום, אלא חלק מהמובן מאליו הייחודי של ישראל, המדינה שבה אתה מעיף מדי פעם מבט ביומן ומגלה שלמרות הכל, השנה היא עדיין 1967.

הכתבים והפרשנים, בכל מהדורה ובכל פאנל, גיהצו את הקלישאות, צחצחו את הלשונות ופצחו במחרוזת בלתי נגמרת של שירי החלל ותפארה לרמטכ"ל היוצא ולרמטכ"ל הנכנס. ובעוד ארבע שנים, כולם יחזרו לשטיח האדום ולתיאורים נרגשים בנוסח 'איש של אנשים' ו'פילוסוף'".

(עינב שיף, "ידיעות אחרונות", 16.1)

מכתבים למערכת

הפרס על שם ישעיהו ליבוביץ

הפרס של תנועת "יש גבול", על שם ישעיהו ליבוביץ, יוענק השנה כבכל שנה. הפרס יינתן על עשייה ציבורית משמעותית בתחומים שעניינו את ישעיהו ליבוביץ, כמו המאבק בכיבוש, הפרדת דת ומדינה ועוד.

ועדה ציבורית תבחר את הזוכים או הזוכות. קוראי "זו הדרך" מוזמנים להציע מועמדים לקבלת הפרס עד יום חמישי, 14 בפברואר 2019. על פרטי הטקס ושמות הזוכים תימסר הודעה. יש לשלוח את ההמלצות לקבלת הפרס לכתובות:

yesh.gvul.1982@gmail.com

ישי מנוחין, יש גבול

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com
או לתיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

הון-שלטון-עיתון ימני ברוסית

"לשכת הפרסום הממשלתית שוללת את היוזמה להצלת העיתון 'וסטי' מקבוצת 'ידיעות אחרונות' באמצעות תקציבי פרסום ממשלתיים. במסגרת היוזמה, שהועלתה בכנסת בחודש שעבר, משרד העלייה והקליטה התבקש לרכוש מודעות ב-3 מיליון שקל בעיתון בשפה הרוסית – מהלך שלטענת מנכ"ל 'ידיעות אחרונות', ינון אנגל, היה מונע את סגירת 'וסטי'.

לפני שבועיים, בסוף השבוע האחרון של שנת 2018 , נסגר עיתון הדפוס אחרי 26 שנות פעילות. היוזמה של 'ידיעות אחרונות' זכתה בגיבוי מחברי הכנסת יואל רזבוזוב (יש עתיד) וסופה לנדבר (ישראל ביתנו), שכיהנה עד לאחרונה כשרת העלייה והקליטה. התוכנית להחייאת עיתון כושל מסחרית באמצעות כספים ממשלתיים שנועדו לצרכים אחרים עוררה ביקורת ציבורית, בעיקר נוכח קשרי הקרבה של מו"ל 'ידיעות אחרונות', ארנון (נוני) מוזס, עם מנהיגי המפלגות של חברי הכנסת שהתגייסו ליוזמה, אביגדור ליברמן ויאיר לפיד".

(איתמר ב"ז, "העין השביעית", 15.1)

וכמה עלו מחירי הדיור? שלא יעבדו עליכם!

"בראיון הפרידה שלו מהכנסת, התמרמר ח"כ דב חנין על כך שבשעה שהמחירים עולים והציבור סובל, אין בכל זאת הפגנות נוסח פריז. אז ראשית, מי שאוהב את מדינתו לא רוצה לראות הרג ברחובות ושריפת חנויות. שנית, כדאי שיסתכל קצת על הנתונים. בחמש השנים האחרונות מדד המחירים לצרכן ירד (!) ב-0.2%. מחירי המזון, כולל ירקות ופירות, ירדו ב-0.6% ומחירי ההלבשה וההנעלה צנחו ב-13.1%. אז אולי הציבור מבין טוב ממנו את החיים?".

(נחמיה שטרסלר, "הארץ", 18.1)

סמנטיקה? שלא יעבדו עליכם!

"עשרות פעילים, רובם מהעדה הדרוזית, הגיעו במסגרת צעדת המחאה לתיקון חוק הלאום לבית יד לבנים בחיפה, הסמוך לביתו של שר האוצר משה כחלון, למפגש עם כחלון ועם הרמטכ"ל ושר הביטחון לשעבר (משה בוגי) יעלון. זאת על מנת לשמוע את עמדתם בנוגע לתיקון חוק הלאום. כחלון אמר לפעילים כי הוא מתחייב לטפל במה שכינה 'העוול שנגרם לעדה הדרוזית'. על טענתו של נכה צה"ל שנפצע בלבנון כי החוק פוגע בעקרון השוויון ענה כחלון שלדעתו אין בעיה של חוסר שוויון, כי לכל אזרחי המדינה יש חופש פעולה, חופש תנועה וחופש ביטוי. 'יש פה סמנטיקה שאתה מתווכח איתה', אמר כחלון".

(המקומון "כלבו", 18.1)

משתכר 100 אלף דולר ליום - לא כולל חגים

"הבנק האמריקאי ג'יי.פי מורגן צ'ייס גרף רווחי שיא בשנה שעברה. בעקבות זאת המנכ"ל ג'יימי דיימון עומד ליהנות מהעלאת שכר. דירקטוריון הבנק אישר חבילת תגמולים בשווי 31 מיליון דולר לדיימון עבור 2018. החבילה מורכבת ממזומן וממניות. מדובר בעלייה של 5% בהשוואה לסכום שהרוויח שנה קודם לכן, שעמד על 29.5 מיליון דולר ונחשב לאחד הגבוהים בקרב המנכ"לים של החברות הגדולות בארה"ב".

("וול סטריט ג'ורנל", 21.1)

חזרה בתשובה: אחד מסימני ימות המשיח

"שר החקלאות אורי אריאל, הממונה על התיישבות הבדואים בנגב, קרא היום למשטרה להתנער מההאשמות נגד המנוח יעקוב אבו אל-קיעאן מאום אל-חיראן ומכך שדוברת המשטרה מירב לפיד כינתה אותו 'מחבל'. אריאל אמר כי ראוי שהמשטרה תתנצל בפני המשפחה והמגזר הבדואי".

(ידיעה ששודרה ביומן הצהריים ברשת ב', 20.1)

מפלגות הממסד והעובדים: אין כלום כי לא היה כלום ולא יהיה כלום

מאת **אפרים דוידי**

מערכת הבחירות לכנסת ה-21 בעיצומה. רצוי לבדוק מהן עמדותיהן של מפלגות הממסד הציוני, לרבות אלה החרדיות, בנוגע למעמד העובדים ולזכויותיהם. מה הן מבטיחות למעמד החברתי הגדול במדינת ישראל, המונה יותר מ-3.5 מיליון שכירות ושכירים, יהודים וערבים?

לכאורה, מדובר בקבוצה כה גדולה, שכל מפלגה תרצה למצות את פוטנציאל הקולות שלה. אך מעיון במצעים וחצייי-מצעים שראו אור עד כה מצטיירת תמונה עגומה למדי. במקרה הטוב יש כמה התחייבויות מעורפלות, במקרה הרע אין עובדים ולעתים כלל אין מצע. אחת המסקנות (הלא מפתיעות) היא שככל שזזים ימינה – כך העובדים שקופים.

מגלישה באתר מפלגת השלטון, הליכוד, השואפת להגדיל את כוחה בבחירות הקרובות, עולה כי ישנם אינספור צילומים של העומד בראשה, בנימין נתניהו. אבל מצע – אין. הליכוד דבק במסורת הנמשכת זה שלוש מערכות בחירות ברציפות שלא לפרסם מצע. כן, למפלגת השלטון אין מה להציע לחברה הישראלית. ולא מדובר כאן רק בסוגיות חברתיות או כלכליות. לא. אין למפלגת הימין שבשלטון מה להציע בכל תחומי החיים, פרט להתייצבות מלאה מאחורי מי שעומד ללבוש את בגדי האסיר הכתומים שמספק שירות בתי הסוהר.

חרושת הסקרים בשיאה (צילום מסך)

הפתעה: ליברמן חושב כמו חד"ש

גם מפלגת הבית היהודי אינה מפרסמת מצע. אף הימין החדש של בנט ושקד, הדומה עד מאוד לימין הישן, אינו מפרסם מצע או פרוגרמה כלשהם. כך גם מצבן של המפלגות החרדיות, למעט הבדל אחד: ליהדות התורה ולש"ס אין אתר אינטרנט. לש"ס, לעומת זאת, יש דף פייסבוק. פרט לדיוקנאות מרובים ומעייפים של מנהיגה, שר הפנים אריה דרעי, אין שום התייחסות לשאיפות המפלגה ואף לא הצעות כלשהן הקשורות בחייהם של האזרחים.

הפוליטיקאי "שלא דופק חשבון" (פרט לחשבונות בהם הוא עסוק תדיר בשל רצונו להמשיך ולכהן כחבר כנסת), אביגדור ליברמן, הוא היחיד בימין הקיצוני שמגלה עניין בשאלות חברתיות. אין לרשימת ליברמן שום התייחסות למעמד העובדים, אבל המצע החברתי נפתח במילים: "המצעים הכלכליים של המפלגות השונות, מחד"ש ועד הבית יהודי, דומים כולם ומורכבים מסיסמאות המתייחסות לעזרה לשכבות החלשות, חיזוק מעמד הביניים, מאבק ביוקר המחיה ודאגה לערי הפיתוח". זהו שקר גס, כדרכו של ליברמן, אך בהחלט ניכר המאמץ שלו לטשטוש ההבדלים האידיאולוגיים העמוקים בשאלות החברתיות בין חד"ש, שבמרכזה המפלגה הקומוניסטית הישראלית, לבין מפלגתו הימנית.

תעלומת "המפלגות החברתיות"

ישנן שתי מפלגות בישראל הממותגות כ"חברתיות": כולנו של השר משה כחלון וגשר של ח"כ אורלי לוי-אבקסיס, זו שבמשך שנים חיממה את המושב במליאת הכנסת בשירותו של ליברמן. מדוע שתיהן מתקראות "חברתיות"? לא ברור. זו אחת התעלומות הגדולות של הפוליטיקה המקומית.

אולי משום שבראשן עומדים מזרחים? הרי כולנו היא מפלגת ימין מבחינה מדינית, כלכלית וחברתית המשרתת היטב את סדר היום הניאו-ליברלי של ממשלת נתניהו. כחלון, באתר המחודש של מפלגתו, מתגאה כי "העלה את שכר המינימום ל-5,300 שקל". הוא לא מספר שזו איננה יוזמה שלו (הבטחה כזו כלל לא הופיעה במצעו הקודם), אלא תולדה של לחץ שבא מלמטה ושאי אפשר היה לעצור. את חקיקת חוק שכר המינימום החדש קידם דווקא ח"כ דב חנין (חד"ש, הרשימה המשותפת).

המשך החיפוש באתר של כולנו, במדור "מבטיחים ומקיימים", מצא את ההבטחה: "לאכוף ענישה מחמירה על פגיעת בזכויות עבודה של נערים". אין ולו מילה אחת, כמובן, על אכיפת כלל זכויות העובדים בישראל. זה לא בדיוק משרת את האינטרסים של המעסיקים.

באתר של גשר מתנוססת כותרת גדולה: "זה הזמן להתעורר". אולם דומה שלוי-אבקסיס היא זו שצריכה להתעורר ומהר. אין שום מצע או התייחסות לעובדים באתר הח"כית, הנחשפת לפי המדד החברתי לאחת מחברות הכנסת הפחות חברתיות. הגנרל ששתק עד השבוע אך הניף את הסיסמה "ישראל מעל הכל" ללא אתר, ולא מצע. אין מילים. אגב, באתר "לפיד 2019 – יש עתיד", אפשר דווקא למצוא מצע... שפורסם ערב הבחירות הקודמות.

יו"ר העבודה, אבי גבאי, כתב באתר מפלגתו: "מרגע בחירתי, וכפי שהתחייבתי, אני פועל ללא לאות למען שתי מטרות משלימות – ניצחון המפלגה בבחירות הקרובות, והכנת תכניות עבודה ליום שאחרי הניצחון [...] הביטחון שלנו מחייב אותנו להיות המעצמה החזקה ביותר במזרח התיכון, ולשמור על יתרוננו הצבאי והביטחוני בכל עת". זה סדר העדיפויות שלו ושל מפלגתו ותו לא.

זו הזדמנות שלנו להחזיר קולות הביתה

מתוך נאום שנשאה עמרי ברנס במועצת חד"ש האחרונה

כרזת בחירות של חד"ש בהשתתפות עמרי ברנס (צילום: מרטין בה)

המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) והחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש) הן הבית הפוליטי שלי. הן הבית של הערכים שלי. הן מייצגות כמיהה וחתירה לשלום, לשוויון ולצדק. אלה הערכים שהובילו אותי לסרב לשרת בצבא הכיבוש ולשבת בכלא; אלה הערכים המנחים אותי בכל פעילותי הפוליטית.

אני שמחה מאוד להיות כאן ולקחת חלק בשלב החשוב שלשמו התכנסנו – לדון בעקרונות ובערכים שלנו לקראת הבחירות הקרובות. בעזרת הניתוח של מועצת חד"ש לגבי הפעילות שלנו בכנסת ה-20, נוכל לשכלל את המסרים שלנו ואף לקדם נושאים רבים יותר. עלינו לדאוג להיותנו רלוונטיים בתקופה זו, אך גם לשמור את חד"ש ומק"י ככוח השמאלי הנגדי, העקבי והמתקדם ביותר אל מול הימין הקיצוני.

אולי ברור מאליו לומר זאת, אך חשוב לדבוק ולהתמיד בשותפות היהודית-ערבית. זה הבסיס לפעילותנו. חיוני שנדגיש לאורך כל הקמפיין הקרוב, שחד"ש פועלת למען האינטרסים של שני העמים בארץ. עלינו למצוא דרכים חדשות להעביר את המסר העיקרי הזה לציבור הרחב.

דבר נוסף הוא חשיבות הייצוג לנשים. חשוב מאוד שנקדם השתתפות, פעילות ומעורבות של נשים בחד"ש. עלינו להבליט את פעילות חד"ש לקידום שוויון האישה בשנים האחרונות, ובראשה את פעילותה פורצת הדרך של ח"כ עאידה תומא-סלימאן, יו"ר הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי, ואת חלקן של פעילות חד"ש בשביתת הנשים הגדולה ובהפגנות נגד אלימות כלפי נשים.

במועצה הבוחרת של חד"ש בתחילת פברואר, ייתכן שתיבחר יותר מאישה אחת במקום ריאלי ושתתעתד לייצג את חד"ש בכנסת ה-21.

כאן אבקש להתעכב ולחזור לבסיס ניתוחנו הפוליטי: בלב המאבק הרצוף לשינוי ולהחלפת השיטה החברתית-כלכלית הקיימת, קיימים המאבקים בקפיטליזם ובפטריארכיה. הדיכוי המגדרי והדיכוי המעמדי הם שני פניה של אותה מערכת נצלנית. אין אנחנו יכולים להבין את הפטריארכיה או את הקפיטליזם בלי להבין את שתיהן יחד.

ההון מבקש לשמר את יחסי הייצור ואת יחסי הכוח הקיימים – המעמדיים וגם המגדריים. המנגנונים שאחראים על שימור היחסים הללו מגיעים עד יחסי המשפחה והקהילה. זאת, משום שבתוך התא המשפחתי נוצר ומשועתק כוח העבודה שעליו מושתתת המערכת הקפיטליסטית כולה.

ללא עבודתן של נשים בתוך המשפחה ויחסי הניצול המגדריים, מערך היחסים המעמדיים הקיים לא יכול היה להתקיים. לכן, הדיכוי המעמדי כרוך בהכרח בדיכוין של נשים. זה נדבך חשוב שעלינו לזכור במאבקנו נגד הקפיטליזם, שחלק בלתי-נפרד ממנו הוא המאבק לשוויון האישה.

מועמדי חד"ש, שתבחר מועצת חד"ש הקרובה, יצטרכו להמשיך את העשייה המרשימה של חברי הכנסת של חד"ש בכנסת ה-20. חברי הכנסת של חד"ש יזמו חקיקה חשובה, בלמו חוקים מסוכנים וגזעניים, ועבדו ימים כלילות על מנת לשמור על הטון העקבי והייחודי של חד"ש במסגרת הרשימה המשותפת.

כעת, בקמפיין הבחירות הנוכחי, זה הזמן להדגיש פעילות זו.

חיוני לעשות זאת כדי להחזיר הביתה תומכים שחדלו מלעשות כן בבחירות האחרונות. ישנם מי שנהגו להצביע חד"ש בעקביות, והפסיקו בעקבות הקמת הרשימה המשותפת. רובם שייכים לבסיס התמיכה של חד"ש בציבור היהודי.

זאת ההזדמנות שלנו להחזיר את הקולות הללו חזרה. זה קשור לא רק לאופן שבו חד"ש תרוץ בבחירות הקרובות ובמסגרת אילו בריתות פוליטיות. זה תלוי בנו: עלינו להדגיש את ההישגים שלנו, ואת העובדה ששמרנו על עמדותינו ועל כוחנו בין כל הכוחות מסביב שמשנים את עורם שוב ושוב.

כשחד"ש משתנה, כשאנחנו משתנים – היא משתנה לטובה. כשחד"ש משתנה, היא הופכת כוח מתקדם יותר, הפועל תמיד למען ערכי השוויון והשלום. חד"ש פועלת, בכנסת וברחוב, לאיחוד מאבקים, עומדת בסולידריות עם העובדים ועם האוכלוסיות המוחלשות, ושוקדת על יצירת חזית עממית רחבה נגד הימין הקיצוני ולמען צדק.

ניאו-ליברליזם והיגררות משמאל אחרי הפופוליזם

מאת **אודי אדיב**

בכנס השנתי של האגודה הסוציולוגית הישראלית (21 ו-22 בינואר) דובר רבות על הקשר הרווח כיום בין ניאו-ליברליזם לבין פופוליזם.

במליאת הכנס, תיארה המרצה הטורקייה פרופ׳ פטמה מוגה גוצ׳ק (אוניברסיטת מישיגן) את מצבה העגום של טורקיה תחת שלטונו הפופוליסטי-האסלאמי של ארדואן. לפי השוואה שהיא ביצעה, נמצאת טורקיה בשפל המדרגה של הפופוליזם הניאו-ליברלי. היא תיארה את ישראל כממוקמת קצת מעליה, וכך גם את ארצות הברית תחת דונלד טראמפ.

שנטל מוף, מארס 2014 (צילום: אוניברסיטת קולומביה)

לעומת זאת, בין שלל הדוברים הישראלים רק אורי רם דיבר בגלוי נגד הפופוליזם. הוא תיאר אותו כהמשך וכתכלית הרי האסון של הניאו-ליברליזם. יתר הדוברים, במקרה הטוב, רק הבינו והצדיקו את הפופוליזם כ״תגובה פוליטית לכלכלה הניאו-ליברלית״, או כ״תחליף למנגנוני הייצוג הישנים״ (כלומר האיגודים והמפלגות), ואפילו כ״ריבונות העם כנגד האליטות״ (בדומה, למשל, לטוריו של גדי טאוב ב״הארץ״).

במקרה הגרוע, ראו הדוברים בפופוליזם הפרכה של תזת החילון, הנאורות והקדמה של המודרניות. אכן, לדאבוננו, גם בקרב אנשי שמאל ישנם לא מעטים המטשטשים את ההבחנה בין המחשבה השמאלית לבין הפופוליזם הימני הלאומני.

כך, למשל, נוהגת שנטל מוף, התיאורטיקנית של ״השמאל הפופוליסטי״. היא מתארת ומגדירה את הפוליטיקה, לא פחות ולא יותר, לפי ההבחנה של קארל שמיט בין ״ידיד״ לבין ״אויב״. שמיט היה אחד האידיאולוגים של הנאציזם, אך זה לא מונע ממוף להשתמש בהגותו כדי לתאר את מאבקן של הקבוצות המודרות (לפי צירים של מעמד, מגדר, גזע, אתניות או נכות) על מקום תחת השמש.

מאבק זה מכוון לא רק נגד סדר הגמוני קיים. היא מתארת, בד בבד, מאבק של כל קבוצה על ליטרת הבשר שלה, כפועל יוצא של השוני וניגוד האינטרסים בין הקבוצות הרבות בחברה.

והנה, מצד אחד דומה כי הפופוליזם השמאלי אכן מכיל את כולם, ללא הבדל מוצא, דת ומגדר (בדומה לאמירה אנחנו ה-99%). אלא שבדומה לפופוליזם הימני, הוא גם מפריד ומחלק את העם הפוליטי (הדמוס) לפי מוצא, מגדר ודת.

ראו למשל את שרה ואגנכט, מנהיגת סיעת השמאל (דה-לינקה) בפרלמנט הגרמני. בוויכוח על מדיניות המפלגה, בחרה ואגנכט להפוך את הפליטים לנושא העיקרי ותקפה את הקנצלרית אנגלה מרקל מימין.

יתר על כן, התפישה של הפוליטיקה כזירה של קונפליקט ומאבק מתמיד, במנותק מתפישה של הטוב הכללי ושל קץ ההיסטוריה כתכלית של המאבק, משמעה ביטול של כל ההגות הפוליטית ההומניסטית של השמאל.

את ראשיתה של השקפה הומניסטית זו אפשר לשייך עוד לימיו של הפילוסוף היווני הרקליטוס. את עיסוקו במושג ״לוגוס״ אפשר לראות כניסיון אנושי לדעת את העולם ולחיות על פיו.

בלשונו של הפילוסוף פרידריך הגל, משמעות פירושה ״קשר למשהו כללי, זיקה לשלם כלשהו, לאידיאה כלשהי״. לפי הגל, הכללי איננו סכום כל הפרטים, אלא קודם להם בזמן ובחשיבות.

אצל מוף, לעומת זאת, ״כל סדר חברתי הוא הגמוני בטבעו ומקורו – הפוליטי״. והנה, כאן טמונה הבעיה של הפופוליזם השמאלי: הוא מייחס חשיבות יתרה לאינטרס הקבוצתי התועלתני, ורואה אותו כקודם לפילוסופיה ולפוליטיקה. כך הוא מונע את האפשרות לחבר בין השתיים.

ונצואלה: העם בסכנה כתוצאה מהניסיון לסלק את הממשלה הנבחרת

מאת **פיונה אדוארדס**

החלטת דונלד טראמפ להכיר בחואן גואידו, מנהיג האופוזיציה הימנית בוונצואלה, כנשיא ביניים, למרות שלא נבחר – מוכיחה שהכרזת גואידו תואמה עם ארה"ב ובעלות בריתה כדי להפיל את המשטר בוונצואלה. פעולה זו מנוגדת לחוק הבינלאומי. בעקבות ההכרה בגואידו, נשאל טראמפ אם ישקול פעולה צבאית נגד וונצואלה, והשיב כי "כל האופציות על השולחן".

ארה"ב שוקלת גם אפשרות של הטלת סנקציות על ייצוא הנפט הגולמי, להן יהיו תוצאות נוראיות לגבי הכלכלה (נפט הוא 95% מהייצוא של ונצואלה, בעלת עתודות הנפט הגדולות בעולם). מדיניות ארה"ב כיוונה תמיד להפלת הממשלות המתקדמות בוונצואלה: כבר ב-2002 תמכה ארה"ב בהפיכה שניסתה לסלק את הוגו צ'אבז; אז הכשיל העם את ניסיון ההפיכה. במשך שני עשורים מוציאה ארה"ב הון עתק כדי לייסד קבוצות אופוזיציה ימניות בוונצואלה.

לפני בחירתו של צ'אבז ב-1999, שלטו בוונצואלה אינטרסים אמריקאיים, שגרמו לכך שתמלוגי הנפט זרמו לכיסי החברות הבינלאומית על חשבון האוכלוסייה המקומית. זו נמקה בעוני בעוד ששאר ענפי הכלכלה נותרו לא מפותחים.

תחת צ'אבז נכנסה וונצואלה לתקופת עצמאות והתפתחות חדשה, שבה הוצבו האינטרסים של העם מעל לאינטרסים של ארצות הברית ושל חברות הנפט הרב-לאומיות. מדיניות צ'אבז הייתה להלאים את תעשיית הנפט ולהשתמש ברווחיה כדי לטפל בעוני. תכניות לשיפור הבריאות, החינוך והדיור הושקו, והן היו לצנינים בעיני ארה"ב.

ואולם, המשבר הכלכלי העולמי הביא לצניחה במחירי הסחורות ומאז 2014 – גם לנפילה דרסטית במחיר הנפט. קריסת מחירי הנפט יצרה בעיות חמורות בכלכלת ונצואלה; ארה"ב ניצלה אותן כדי להתסיס לשינוי המשטר.

ארה"ב נקטה במגוון טקטיקות כדי לייצר תנאים להחלפת השלטון: החל בעידוד התארגנויות ימניות אלימות ברחובות, ועד ליוזמות בינלאומיות שנועדו לבודד ולהחרים את ונצואלה ולגרום לגל אחר גל של סנקציות כלכליות עליה. סנקציות אלה גזלו מהכלכלה הוונצואלית מיליארדי דולרים.

גישה זו דומה למסע החבלה הכלכלית שנקט ה-CIA בצ'ילה, שהוביל להפיכה נגד סלוואדור איינדה ב-1973. המצב הכלכלי הנוכחי בוונצואלה חמור: יש מחסור ורעב, האינפלציה בשיעור של למעלה ממיליון אחוז, וכ-3 מיליון אזרחים עזבו את המדינה כפליטים.

מול ניסיונות חבלה אלה, המשיך העם הוונצואלי בנתיב העצמאות הלאומית. בבחירות הישירות לנשיאות במאי 2018 נבחר ניקולאס מדורו מהמפלגה הסוציאליסטית המאוחדת של וונצואלה (PSUV) ברוב של 68% מהקולות. בהדרכת ארה"ב, החרימו חלק מאגפי האופוזיציה הימנית את הבחירות ביודעם שאין הם יכולים לנצח בתחרות חופשית וישרה.

במקום להתמודד ולהפסיד, הם החלו במסע דה-לגיטימציה בינלאומי של התהליך הדמוקרטי בוונצואלה. ארה"ב הודיעה שבועות לפני הבחירות שלא תכיר בתוצאות. בניגוד להצהרות סגן הנשיא מייק פנס כי מדורו הוא דיקטטור, מדובר בנשיא החוקי והלגיטימי שנבחר באופן דמוקרטי למרות הניסיונות לשחד את העם. ההכרה החצופה של טראמפ בגואידו, כשהוא אפילו לא התמודד בבחירות לנשיאות, היא ניסיון לרמוס את הרצון הדמוקרטי של העם.

הפגנה בוונצואלה בתמיכה במדורו (צילום: טלסור)

מצב עניינים זה משקף שלב חדש בתוקפנות האמריקאית נגד ונצואלה. זאת, בעת פנייה חדה ימינה בדרום אמריקה שמסייעת לבודד את ממשלת מדורו משכנותיה. השיא היה, כמובן, בחירת הפשיסט בולסנארו בברזיל לאחר שנאסר על לולה, המועמד השמאלי, להתמודד. בחירה זו חוללה תזוזה של ממש במאזן הכוחות האזורי; מפלה גדולה לשמאל וניצחון לארה"ב, שנודעת לה השלכה רבה על הנעשה בוונצואלה.

בולסנארו, מצדו, ציית בנאמנות להנהגת טראמפ והכיר בגואידו כנשיא. כך נהגו גם ממשלות קולומביה, פרו, פראגוואי, אקוודור וקוסטה ריקה. לארה"ב יש כיום בעלי ברית משמעותיים באמריקה הלטינית, התומכים בסילוק השמאל הדמוקרטי מהשלטון בוונצואלה, ובהחזרת ההגמוניה האמריקאית באזור לימים שבהם הייתה דרום אמריקה "החצר האחורית" של ארה"ב. אף על פי כן, הממשלות של מקסיקו, בוליביה, קובה, ניקרגואה ואורוגוואי לא הכירו בגואידו. הן קוראות לדיאלוג במקום הקו העוין שמוביל טראמפ.

שר החוץ של וונצואלה טוען שארה"ב מנסה "ליצור קונפליקט פוליטי". הוא הוסיף: "הם קוראים לצבא לצאת נגד מדורו. הם רוצים הפיכה בוונצואלה. הם רוצים מלחמה. זה לא יקרה". צבא ונצואלה סירב להכיר בגואידו כנשיא זמני ואשרר מחדש את מחויבתו להגנת החוקה הוונצואלית. נוסף להפגנות ענק ברחובות, הלגיטימיות של מדורו זוכה בהכרה בינלאומית מרוסיה, סין, איראן וטורקיה. לעומת זאת, ישראל, קנדה, ספרד, גרמניה, צרפת ובריטניה התייצבו לצד טרמפ.

אם טראמפ ינסה להטיל סנקציות נוספות, או להתערב צבאית, יהיו לכך השלכות חמורות על העם בוונצואלה. אל מול התוקפנות האמריקאית, זקוק העם הוונצואלי לסולידריות בינלאומית. העתיד צריך להיות בידי העם ולא בידי טראמפ.

פורסם ב"מורנינג סטאר". תרגם **אבישי ארליך**

כרזה בתערוכה: אורוול לא היה עושה זאת טוב יותר

הצד הקפיטליסטי של הציונות

"בן גוריון הוא המתנה הגדולה ביותר שנתנה לנו ההיסטוריה האנושית" – כך אמר ברל כצנלסון. התוודעתי לאמירתו זו בשבוע, במהלך ביקורי בתערוכה המציגה את כלכלת ישראל בחמש שנותיה הראשונות באמצעות סרטים, צילומים, טקסטים ומסמכים.

התערוכה "הצד הציוני של המטבע" מוצגת בימים אלה במוזיאון לבנקאות ולנוסטלגיה תל-אביבית (כהגדרתו) "הרצלילינבלום", שבבעלות בנק דיסקונט, אחד הבנקים הגדולים והוותיקים בישראל שהוקם ב-1935.

אפשר לבקר בתערוכה (שברחוב הרצל 13, פינת לילינבלום 26), בלב תל אביב, בתיאום מראש. הכניסה דווקא ללא תשלום, אך המבקרים צפויים להיחשף לשפע פרסומת של הבנק, מאת הבנק ועל הבנק בכל פינה ובכל קומה.

התערוכה נפתחה ביולי האחרון לציון 70 שנה להקמת מדינת ישראל, ואמורה לנעול את שעריה ביוני הקרוב. יש למהר ולבקר בה, לאו דווקא התערוכה, אלא גם בזכות המבנה. מדובר באחד הבניינים הראשונים בעיר ובאחרונה שוחזר בקפידה. כעת, אגב, שוקל בנק דיסקונט "לממש" את השקעותיו בנכס היקר למדי. ייתכן שזו תהא התערוכה האחרונה שתוצג במקום. יש גבול ל"תרומה לקהילה".

אשר לתערוכה, "הצד הציוני של המטבע" היא תערוכה מניפולטיבית למדי. כבר בתחילתה נכתב באותיות גדולות כי "ב-1947 מספר תושבי הארץ היה 650 אלף", ובהמשך נאמר שכעבור שנתיים נוספו עוד 750 אלף עולים. הם הגדירו זאת "גידול באוכלוסייה ללא תקדים בתולדות האנושות": זו לא שגיאה, אלא סילוף.

לפי "סקר הכפרים" שערך המנדט הבריטי בפלשתינה/א"י ב-1945, היה מספר תושבי הארץ כ-1,765,000, מתוכם כ-1.2 מיליון ערבים-פלסטינים וכ-550 אלף יהודים. לאחר הקמת המדינה, עמד מספר התושבים בסך הכל על כ-800 אלף, שמתוכם 650 אלף יהודים. בשנתיים לאחר מכן היגרו לישראל כ-340 אלף יהודים, ובשנת 1950 נוספו עוד 170 אלף.

ומדוע להתעכב על נתון זה מתוך שלל המוצגים (חלקם מעניינים למדי) בתערוכה? כי פרט זה מעיד על הכלל. התערוכה כולה חוטאת בראייה חד-צדדית למדי של ההיסטוריה הכלכלית והחברתית של ישראל בחמש שנותיה הראשונות: אין ערבים, אין מנצלים ואין מנוצלים. גם כותרות העיתונים מהתקופה, המלוות את כל אולמות התצוגה, נבחרו בקפידה. לא במקרה "קול העם", יומון מק"י, נעדר מהמבחר.

ישנם בתערוכה דברי ביקורת על מהלכיה של ממשלת מפא"י בכלכלה ובפוליטיקה (אך שום מילה על הממשל הצבאי, כמובן); אך אלה מדודים ואף מלאי נוסטלגיה: שער של עיתון "חירות" פה ושם, והרבה קריקטורות של דוש (האמן קָרִיאֵל גַרדוֹש, "מעריב").

אפשר לסכם את הביקור בתערוכה בשתי מילים: כבדהו וחשדהו, ובכל זאת יש בה מוצגים בעלי ערך היסטורי.

א"ד

שיחות על פאנון, ארנדט ופיקטי בגדה השמאלית

במהלך חודש פברואר תתקיים במועדון הגדה השמאלית (אחד העם 70, ת"א) סדרה של מפגשי קריאה ביקורתית בכתבים של שלושה הוגי דעות, שהטביעו את חותמם במאה ה-20 ובתחילת המאה ה-21. כל המפגשים ייערכו בימי שלישי החל בשעה 20:00 והם פתוחים לקהל הרחב. את הסדרה יזם סניף תל אביב של המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י).

המפגש הראשון יתקיים ב-5 בפברואר בהנחיית ד"ר אפרים דוידי ויעסוק בכתביו של הפסיכיאטר ופעיל החזית הלאומית לשחרור של אלג'יריה פרנץ פאנון (1925-1961). שניים מספריו הידועים של פאנון ראו אור בעברית: "עור שחור מסכות לבנות" (הוצאת מעריב, 2004) ו"מקוללים עלי אדמות" (הוצאת בבל, 2006).

ד"ר נועם יורן יתייחס ב-12 בפברואר להגותה של חנה ארנדט (1906-1975), הפובליציסטית והוגת הדעות היהודייה ילידת גרמניה. כתביה השפיעו ומשפיעים רבות בחוגים אינטלקטואליים במערב. הממסד הפוליטי והאקדמי הישראלי החרים את ארנדט במשך שנים בשל עמדותיה האנטי-ציוניות. כמה מספריה פורסמו בעברית, בהם "יסודות הטוטליטריות" (הקיבוץ המאוחד, 2010) ו"אייכמן בירושלים: דין וחשבון על הבנאליות של הרוע" (הוצאת בבל, 2000).

המפגש האחרון בסדרה, בהנחיית טל גלעדי, ייערך ב-26 בפברואר. הוא יוקדש לכלכלן הצרפתי תומא פיקטי (יליד 1971). פיקטי מתמחה במחקר אי-השוויון בכלכלה ופרסם לפני שנים מספר את ספרו "הקפיטל במאה ה-21" (2014). ספרו היה רב מכר עולמי ותורגם לעשרות שפות (לא לעברית). ועל אף שכותרת הספר עשויה לרמוז על המשך לספר "הקפיטל" מאת קרל מרקס, אין פיקטי מגדיר עצמו מרקסיסט.

מק"י נגד ההפיכה בקראקס

נשיא ונצואלה ניקולאס מדורו בנאום לאומה (צילום: סוכנות הידיעות)

מנהיג האופוזיציה הימנית בוונצואלה, חואן גואידו, שהכריז על עצמו כנשיא הזמני במדינה בחסות אמריקאית, אמר השבוע (27.1) כי "אנחנו מעריכים את ההכרה והתמיכה של ראש ממשלת ישראל בנימין נתניהו". זאת לאחר שנתניהו ציין בחשבון הטוויטר שלו כי ישראל מצטרפת לארה"ב, לקנדה, ולמדינות באמריקה הלטינית והודיע על "תמיכה במנהיגות החדשה בוונצואלה". יצוין כי עד עתה הנשיא מטעם עצמו עוד לא קיבל תמיכה ממוסדות המדינה או מאלה הבינלאומיים.

ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש) אמרה בתגובה להצהרת נתניהו כי "אחרי עשור בו ניתק הוגו צ'אבז את יחסי ונצואלה-ישראל במחאה על מדיניות הכיבוש והעוול כלפי העם הפלסטיני, זה לא מפתיע שנתניהו יחבור לכל יוזמה – מאוסה ככל שתהא – להחליף את השלטון שם בשלטון אימפריאליסטי וימני, שישרת את האינטרסים של טראמפ ובעלות בריתו".

המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) גינתה (25.1) את ניסיון ההפיכה בוונצואלה (ר' עמוד 6). בישיבת הוועד המרכזי של המפלגה באותו יום בחיפה, התייחס מזכ"ל מק"י, עאדל עאמר, באריכות לניסיונותיו של ממשל טראמפ לערער את הסדר הציבורי ואת כלכלת ונצואלה. זאת, לטענתו, במטרה להשליט את ההגמוניה האימפריאליסטית האמריקאית על המדינה.

בהמשך לכך, עשרות הפגינו השבוע (29.1) מחוץ לקונסוליה הצרפתית בחיפה בדרישה לסולידריות עם העם הוונצואלי. ההפגנה נערכה ביוזמת חד"ש ומק"י, ובהזמנה אליה נכתב כי "אנו עומדים לצד כל העמים באמריקה הלטינית והכוחות הנאבקים למען עצמאות, דמוקרטיה וצדק חברתי, ומתנגדים להתערבות האימפריאליסטית ביבשת".

ברחבי העולם גובר גל המחאות נגד ניסיון ההפיכה ונגד ההתערבות האמריקאית בנעשה בוונצואלה: בעשרות מדינות נערכו הפגנות ומחאות, וכמו כן פורסמו גילויי דעת רבים נגד ניסיון ההפיכה. כ-70 אנשי רוח בולטים בארה"ב (ובראשם פרופ' נועם חומסקי) פרסמו מנשר נגד התערבות הממשל האמריקאי בוונצואלה.

נשיא ונצואלה הסוציאליסטי, ניקולאס מדורו, התייחס למצב הפוליטי בנאום לאומה לאחר הניסיון להדיחו ולהחליפו במנהיג הימין חואן גואידו. הוא תקף: "דונלד טראמפ רוצה לשים ממשלה לא חוקית מטעמו בוונצואלה".

שוחרר סרבן המצפון רפאלוב

אדם רפאלוב (19, קריית מוצקין) הגיע לראשונה ללשכת הגיוס לפני כחצי שנה. אז הוא הצהיר כי אינו מתכוון להתגייס לצבא בשל מדיניות הכיבוש הישראלית. על רפאלוב הוטלו שמונה תקופות כליאה שונות, ועונשו המצטבר עמד על 104 ימי מחבוש.

בשבוע שעבר (22.1) הוא קיבל פטור משירות צבאי, לאחר שוועדת אי-התאמה הגדירה את התנהגותו "רעה וחמורה".

רפאלוב לא היה פעיל פוליטית לפני סירובו, והשקפותיו אינן שכיחות בסביבה ממנה הגיע. למרות זאת, הוא בחר שלא להתגייס, דבק בהחלטתו לסרב, ושילם מחיר כבד בשל כך. בכלא הצבאי הוא פגש בסרבן מצפון אחר, הלל גרמי, ודרכו נחשף רפאלוב לפעילות רשת מסרבות ולהתארגנויות פוליטיות נגד הכיבוש.

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש)

מועצת חד"ש הארצית

המושב הרביעי

<u>על סדר היום</u>:

סקירה פוליטית, עדכון בהתפתחויות האחרונות לקראת הבחירות לכנסת ה-21, עניינים ארגוניים, הצגת דוח של ועדת הביקורת, בחירת ששת המועמדים הראשונים ברשימת חד"ש לבחירות לכנסת ה-21

יום ו', 1 בפברואר, 13:00, אולמות "סאמיראמיס", שפרעם (הכניסה המערבית לעיר)

החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש)
המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י)

אירוע לזכרו של המנהיג ד"ר ואיל ג'השאן

שבת, 2 בפברואר, 17:00, בית הספר סנט יוסף, נצרת

מועדון קולנוע בגדה השמאלית

צלילים מהשכונה - קלבר מנדוסה פילו

2012, ברזיל (פורטוגזית; כתוביות באנגלית)

מוצ"ש, 2 בפברואר, 20:00, אחד העם 70, ת"א

ת"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, פקס 03-6297263, info@maki.org.il
אתר מק"י : www.maki.org.il , אתר חד"ש : www.hadash.org.il